

Motion till riksdagen 2009/10: MJ466

av **Anna Tenje (m)**

Konsumentinformation i rökfri tobak

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om behovet av entydig konsumentinformation om av behöriga myndigheter godkänt innehåll i svenskt snus baserad på konkurrensneutral reglering av innehåll och återkommande redovisning av tillverkningen.

Inledning

Sverige har 1 miljon dagliganvändare av snus, en produkt vars framställning och innehåll huvudsakligen är oreglerat, utöver en fåtal uppsatta gränsvärden för maximalt innehåll av för odlade livsmedel vanliga beståndsdelar.

Skillnader mellan snus och cigaretter

Svenskt snus är unikt, sett till sin spridning, det frekventa bruket och dess inverkan på den internationellt låga andelen bruk av cigaretter. Sverige blev år 2003 första land som klarade Världshälsoorganisationen WHO:s mål att minska rökningen till under 20 procent av befolkningen. I Sverige röker 900 000 personer dagligen, 11 procent av männen och 14 procent kvinnor. Men andelen av befolkningen som brukar nikotin är jämförbart med övriga västvärlden.

Ca 6 500 svenskar avlider varje år till följd av rökrelaterade sjukdomar. Det historiskt sett minskande rökandet är en folkhälsopolitisk framgång utan internationellt motstycke, där snusningen förefaller spela en viktig roll värd att studera än mer.

Fel! Okänt namn på

Nikotin i sig kan svårligen klassas som farligt, det är sättet det tas upp i kroppen som föranleder behovet att folkhälsopolitiskt värdera skillnaderna i risk mellan snus och cigaretter för konsumenten.

Magnus Stenbeck vid Karlstads universitet publicerade år 2009 resultat som tydligt fastslog ett samband mellan rökning och snus; sex personer slutar att röka med hjälp av snus för varje ny rökare som tillkommer. Det stödjer studier av rök beteende i norra Sverige från Umeå universitet från 2005 av Birgitta Stegmayrs och Martin Lindströms studie på sydsvenskar från Lunds universitet från 2007. Tillgången på snus har en minskande effekt på rökandet i Sverige, framför allt bland svenska män som förefaller vara traditionellt mest benägna att välja snus framför rökning.

Slutsatserna att det svenska snuset, som skiljer sig i betydande utsträckning från en rad varianter av muntobak vanliga i Afrika, Asien och i viss mån i USA, haft en betydelse för den svenska folkhälsan vidgick Europeiska unionens expertpanel SCENIHR som fann att förekomsten av snus i Sverige kan ha inverkat gynnsamt på folkhälsostatistiken. En svensk forskare som ingick i expertpanelen konstaterade att följande slutsatser dragits i kommissionens rapport:

- ? att det saknas vetenskapliga belägg för samband mellan snus och kroniska lungsjukdomar (t ex KOL och lungcancer), vilka svarar för nästan hälften av all tobaksrelaterad dödlighet inom EU,
- ? att epidemiologiska studier av kardiovaskulära sjukdomar samstämmigt visat mindre riskökning med snus än med rökning,
- ? att detta också gäller för det fåtal cancerformer där eventuella samband med snus har diskuterats.

SCENIHR konstaterade därutöver att svenskt snus inte fungerar som en inkörsport till annat drogbruk, baserat på en rad studier av detta inom folkhälsopolitiken mycket vanligt framförda påståenden. Även Världshälsoorganisationen WHO har förtydligt skillnaden mellan tobak som röks och tobak som inte röks. I SCENIHR-rapporten konstateras att riskbilden för svenskt snus inte är jämförbar med cigaretter. Därmed är det folkhälsopolitiska underlaget för att separera cigaretter och snus åt som skilda produktkategorier vetenskapligt befogad.

Reglering av snustillverkning som grund för konsumentinformation

Tillverkningen av svenskt snus ska vara så säker för konsumenten som är rimligt att förvänta sig av en produkt som innehåller råvaran tobak, om än i förädlad form. Känd riskbild ska avspeglas i en reglering av tillverkning och utpekade myndigheter ska kontinuerligt följa industrins processer.

När svenskt snus används som avsett placeras snuset i munhålan under lång tid, vilket gör det angeläget att konsumenten bör få så utförlig information som möjligt av innehållet och hur det framställs. Produktregleringen av

Fel! Okänt namn på

svenskt snus bör utgå från kvalitet och konsumentskydd dvs. tydliga krav på gränsvärden och tillåten standard rörande utformning och innehåll i livsmedel inom Sverige och inom EU.

Produktregleringen bör utgå från reglering av:

- ? Deklaration av nikotinnehåll.
- ? Övrigt innehåll, främst potentiellt skadliga substanser.
- ? Ingredienser, exempelvis för smaksättning.
- ? Spår av bekämpningsmedel/agrokemikalier vid odling av tobak.
- ? Förbjudna ingredienser, oacceptabla halter av oönskade ämnen.
- ? Förpackningsmaterialet.
- ? Märkning, dvs. vad får producenterna hävda gentemot konsument.
- ? Lagstadgad konsumentinformation.
- ? Övervakning av efterlevnad, provtagning, myndighetskontroll osv.

Reglering av snusframställning i tillverkningsledet avser att garantera att innehållet inte överskrider kända vetenskapligt konstaterade risknivåer för kända beståndsdelar i odlade grödor såväl som tobaksspecifika beståndsdelar. Regleringen ska vara konkurrensneutral, i betydelsen att den inte ska användas som styrmedel av marknadens utveckling. De halter och nivåer som ska garanteras konsumenten ska alla vara maxvärden, inte tvinga fram helt enhetliga produkter eller inskränka möjligheterna till produktutveckling.

Myndigheter ska inte godtyckligt avgöra vad som är skadligt och inte skadligt i det svenska snuset utifrån en vag försiktighetsprincip. Avsikten är att etablera ett evidensbaserat yttre ramverk som, där så av konsumenthänsyn är vetenskapligt påkallat, anger gränsvärden för de beståndsdelar som redan idag är gängse bruk inom branschen, med möjligheten att skärpa dessa krav och sänka dessa nivåer om nya vetenskapliga rön aktualiserar en sådan utveckling. Detta är inte för att ge stat eller kommun ökade befogenheter att begränsa myndigs valmöjlighet att snusa, utan ett led i utvecklingen av en snabbt växande efterfrågan som mer än fördubblats sedan 70-talet på en allt mer konkurrensutsatt kommersiell marknad.

Svenskt snus ska få fortsätta vara svenskt snus. Redan idag är branschen långt kommen inom självreglering och dokumentation kring oönskade ämnen och god konsumentinformation på frivillig basis. Dock har konkurrensen om det svenska snuset hårdnat det senaste decenniet, inte minst från utländskt håll, vilket kan locka fram aktörer där kvalitet och konsumentskydd får stå tillbaka till fördel från pris och yttre produkterbjudande.

Myndigheter och konsumenter har att vinna på ökad kunskap om snustillverkningens olika led och innehållet i slutprodukten. Inom ett ramverk för tillåtna beståndsdelar och myndighetsrekommendationer ska det sedan vara fri konkurrens för både svenska och utländska leverantörer.

Stockholm den 30 september 2009

Anna Tenje (m)